

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Zuzana Tomášková

391124, Mediální studia a žurnalistika - Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 1.5.2012

Fakulta sociálních studií MU, 2011/2012

Níže je srovnán článek uveřejněný na portálu OnaDNES: *Trávíte-li hodiny u počítače, hrozí vám vážné deprese* s původním výzkumem: *The relationship between excessive Internet use and depression: a questionnaire-based study od 1,319 young people and adults* uveřejněným v periodiku Psychopathology.

SHRnutí VÝZKUMNÉ STUDIE (dále VS)

1319 osob ve věku 16-51 let (průměr 21,24; chyba odhadu 0,11; 63% osob byly ženy) vyplnilo on-line dotazníky, přičemž 18 z nich (1,2 %) bylo vyhodnoceno jako závislých na internetu. Dotazník se skládal ze tří částí: první měřila úroveň závislosti na internetu (dále ZI), druhá čas strávený na internetu a druh online aktivit a třetí určovala, nakolik účastník sám sebe považuje za depresivního.

Základní metodou analýzy dat byla analýza korelací, přičemž byla snaha porovnat ve faktoriálové analýze podskupinu závislých na internetu se stejně složenou podskupinou nezávislých, aby byly odhaleny spojitosti mezi ZI, depresí a odlišnými formami online aktivit při užívání internetu.

SHRnutí ČLÁNKU (dále ČL)

Podle týmu britských psychologů internetoví surfaři mohou trpět depresemi a existuje rovnítko mezi časem stráveným na internetu a pocitem štěstí. Zjistili to ze vzorku 1319 osob ve věku 16-51 let, kteří vyplnili on-line dotazník hodnotící úroveň jejich ZI a deprese. 1,2 % účastníkům studie byl zjištěn kompulzivní internetový návyk (dále KIN), což činí internet nebezpečnější než hazard, jehož výskyt v populaci je 0,6 %. Deprese se rozvíjí u lidí průměrného věku 21 let, kteří na internetu nejčastěji navštěvují porno stránky, sociální sítě a weby s on-line hrami. Existuje možnost, že internet vzbuzuje sebevražedné sklony.

ÚVAHA

Domnívám se, že v ČL došlo ke značnému posunu oproti VS. Nejde tak ani o čísla - ty jsou až na jednu výjimku uvedeny správně - ale o to, že jsou závěry VS zveličeny a interpretovány v rámci proměnných, které ve VS analyzovány nebyly. Např. hypotéza: „*Čím více času strávíte online, tím méně jste šťastní.*“ se ve VS nenachází, natožpak aby byl tento závěr prokázán. Jedná se jen o myšlenkový konstrukt autorky, která se snaží čtenáře zaujmout, protože všichni, kteří si její ČL přečetli, tráví (aspoň v tu chvíli) čas online. Navíc jsou i slabě korelující proměnné – např. online aktivity a jejich souvislost s depresí – prezentovány jako tvrdá fakta.

A to není jediná věc, ve které byl čtenář dezinformován. Autorka měnila i charakteristiky závislých. Např. je v ČL uvedeno, že průměrný věk závislých byl 21 let, přitom ve skutečnosti měli závislí lidé v průměru 18,3 let. 21,4 let byl průměrný věk celého vzorku. Autorka mohla schválně tento průměrný věk zvýšit, protože ČL primárně necílí na mladistvé, ale na vyšší věkovou skupinu. Navíc neuvádí, že k depresi související se ZI jsou náchylnější muži – z 18 závislých osob jich bylo 13. Vzhledem k tomu, že se ČL nachází v sekci OnaDNES, se mi jeví tato skutečnost jako dosti podstatná.

Dále okrajové zmínky ve VS – hazard, sebevraždy – jsou stavěny na roveň zjištěným faktům a ke všemu je jim dodán punc pravosti. Autorka záměrně neuvedla, že se o možné spojitosti sebevražd a internetu hovořilo v médiích, ale raději napsala, že se tím zabývali experti. A čtenáři jsou ponecháni v iluzi, že se jednalo o psychology. Navíc autorka uvedla, že KIN (výskyt 1,2 %) je nebezpečnější než hazard (výskyt 0,6 %), ačkoliv vychází pouze z čísla výskytu. Srovnává tak nesrovnatelné. KIN se možná objevuje v populaci 2x častěji, ale z čeho usuzuje, že je nebezpečnější než hazard? A navíc, co když v ČR není výskyt hazardu (ani KIN) roven uvedeným číslům? Co když to platí pouze pro Brity?

Také je zde zmíněna vysoká shoda mezi množstvím času stráveným na internetu a úrovní deprese, což VS fakticky neodpovídá, neboť se zkoumala korelace mezi procentuálním zastoupením online aktivit subjektů a jejich tendencí k depresi. A ke všemu tu není ani uvedeno, co je to ta vysoká shoda. Domnívám se, že čtenář statistikou netknutý si pod tím může představit i téměř stoprocentní shodu, přičemž ve skutečnosti jde o vysoce významnou korelaci. O vztah, a ne o shodu!

A v ČL nejsou ani zmíněny nedostatky VS – např. že byly použity on-line dotazníky umístěné pouze na sociálních sítích, což mohlo ovlivnit náhodnost vzorku.

Musím však přihlídnout ke skutečnosti, že ČL je psán pro průměrného čtenáře, kterého by seriózněji podaná VS zaujat nemusela, následkem čehož by nestrávil tolik času na portálu a MF DNES by tak přišla o část příjmů z inzerce. Dále mohla autorka psát pod časovým tlakem - mnoho externistů je placeno podle počtu článků - a mohla být donucena podat informace co možná nejpoutavěji právě kvůli požadavku vysoké čtenosti. Otázkou však je, do jaké míry zapříčinila zkreslení VS autorka ČL, do jaké společnosti, která vyhledává spíše zábavné než důvěryhodné informace, a do jaké mediální společnosti ženoucí se za ziskem. Přesto je podle mého názoru autorka ČL vina – vina, poněvadž prezentuje své domněnky a nepotvrzená data z výzkumné studie čtenářům jako tvrdá fakta.

LITERATURA

Morrison, C. M., Gore, H. (2009). The Relationship between Excessive Internet Use and Depression: A Questionnaire-Based Study of 1,319 Young People and Adults. *Psychopathology*, 43, 121 – 126.

Svobodová, M. (2012). *Trávíte-li hodiny u počítače, hrozí vám vážné deprese*. Staženo 28.4.2012 z http://ona.idnes.cz/travite-li-hodiny-u-pocitace-hrozi-vam-vazne-deprese-f9o-/vztahy-sex.aspx?c=A100312_093318_psychologie_pet